

MŰVÉSZETEK – ÉNEK-ZENE

A változat

A szabályozás szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy az ének-zene, míg a 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyakat és milyen arányban fogja tanítani. A 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam. Ennek megfelelően az iskola a 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását azáltal, hogy a számára megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakítja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében. Ebből következik, hogy minden művészeti tantárgy, így az ének-zene is heti 2 óra/évfolyamra készítette el a kerettantervét, ám annak felhasználása az iskola igényeinek függvényében értelmezendő.

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók iskolában, iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épülhet, amely ösztönözheti őket énekkarokban és házizenélésen való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órán sor kerül éneklésre, fejlesztik a növendékek zenei generatív készségét, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése a közoktatás gyakorlatában természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a feltüntetett óraszámajánlások pedig az éves összórászám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást, illetve a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. A kerettantervben feltüntetett ajánlott óraszám az összórászám 90%-ára ad kötelező fejlesztési tartalmat, míg a fennmaradó 10%-ra szabad felhasználást biztosít a tervezés során.

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrásai a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.

- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók az ünnepi alkalmak és hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal (pl. ünnepeken, hangversenyen, közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon).
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amelyek műfaji határoktól függetlenül értelmezhetők.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív - létrehozó, alkotó - készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják, és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor szolmizáltassák, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei

tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is. A teljes figyelem képességének kialakulását a Kokas-pedagógia szemlélete és módszerei is hatékonyan segítik.
- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkció túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival alakíthatják.
- Zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal foglalkozzanak. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatással a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálják.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket.

Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan figyeljenek arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.

- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertessék meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogassanak. A nyolcosztályos iskolatípus utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stíluskorszakok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata. A 11-12. évfolyamon a társművészetek, tantárgyi kapcsolatok összefüggéseinek elemző, értő feldolgozására is lehetőség nyílik. Az értő, elemző, az éneklésre, zenehallgatásra építő önálló véleményalkotás elősegíti az ismeretek rendszerezését, elmélyítését.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjenek DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is. Használják ki az internet és a digitális tábla lehetőségeit is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű, s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. A hangversenyek kifejezetten ahhoz a korcsoporthoz szóljanak, akikkel a látogatást teszik. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsék az élmények feldolgozását. Használják ki a koncertpedagógia adta lehetőségeket!

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

11-12. évfolyam

Az ének-zene tantárgy a 11–12. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák közül támogatja az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció,

digitális kompetencia, kezdeményezőképeség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás fejlesztését.

Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres funkcionális énekes feladatot adni (pl.: énekes néphagyomány felelevenítése, projektnapok zenei elemei, bensőséges közösségi-egyházi ünnepeken való aktív részvétel, osztályéneklési verseny, iskolai vetélkedők stb.).

Az elsajátított népzenei anyag néptánc élményekhez kapcsolódik. A táncmuzika lehetősége felkínálása, esetleg rendszeres, projektszerű vagy tömbösített órák formájában történő megvalósítása nagymértékben segíti a dalanyag funkcióba kerülését. Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei mellett nagy jelentősége van a zenehallgatás anyagainak dúdoló, kísérő, csak a követés és a minél közelebbi megismerés és nem a teljesítményszerű reprodukció igényével történő éneklésének is. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, a zenei elemeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.

A zenehallgatásra ajánlott zeneirodalmi műalkotások többsége nagy lélegzetű, a kerettantervben ajánlott művek közül inkább kevesebbet tanítunk, de a választott műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük. A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Az ének-zene tantárgy keretében korábban megszerzett tapasztalatokat és zenei ismereteket új szempontok szerint árnyaljuk (társzművészetek, zenei műfajok kronologikus fejlődése, zenei stílusirányzatok, történelmi és irodalmi párhuzamok stb.).

Építünk a tanulók informatikai tudására és az internetkorszak hatásaira. A tanítás folyamatában az interaktivitás középpontba kerül, a tanítás-tanulás folyamatába javasoljuk a nagyobb zenei tapasztalatokkal rendelkező diákok bevonását (kiselőadások, élő zenei bemutató, aktuális zenei jelenségekhez, történésekhez, eseményekhez kapcsolódó vitafórum). Nem szabad lemondani az osztályszintű éneklésről és a kóruséneklésről.

Az első 10 évfolyamon meghatározott 5 fejlesztési cél közül a 11. és 12. évfolyamon az éneklés és a zenehallgatás a releváns. A 11–12. évfolyam órakerethez viszonyított gazdag tárházat kínál, melynek mélységét, a más művészeti területekkel való kapcsolatrendszerét, valamint komplexitásának összetettségét is a helyi tanterv határozza meg.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 37 óra
Előzetes tudás	Korábbi években megszerzett kompetenciák, ismeretek, zenei élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező, élményt adó éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan (vokális és hangszeres művek – tanévenként 15		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegelemzés, költői képek, népdal

szemelvény). Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag: – ballagás, szerenád, – táncház, – koncert, – névnap köszöntő, – iskolai ünnepélyek, – évfordulók. Szemelvények a többszólamú énekléshez: – kánonok, – reneszánsz kórusművek, – népdalfeldolgozások, – más népek zenéjének többszólamú feldolgozása. Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva.	szimbólumok. <i>Idegen nyelvek:</i> énekes anyag eredeti nyelven. <i>Etika:</i> dalanyag tartalmának üzenete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott dalanyaghoz kapcsolódó, a műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése, az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenében való tájékozottság, értékalkotás. Elemzés, szintetizálás véleményalkotás folyamán. Érvelés és vitakultúra fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a kiválasztott zenei példa meghallgatása, – a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia), – a felvétel helye és ideje, az előadó(k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása. <p>Javasolt témakörök, melyek a rendelkezésre álló időkeret és tematika alapján választhatóak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zene és színház 2. Az opera története Monteverditől Wagnerig 3. Singpiel/daljáték (ajánlott: Mozart, Kodály) 4. Operett (ajánlott: Offenbach, J. Strauss, Lehár, Kálmán) 5. Musical (ajánlott: Hegedűs a háztetőn, Az Operaház fantomja) 6. Rockopera (ajánlott: István a király) 7. Balett (ajánlott: Stravinsky egy-egy műve) 8. Jazztörténeti szemelvények 		<p><i>Művészetek; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tantárgyak közötti szintézis (a kortárs zenei élet jelenségei, a média szerepe a zenei tevékenységek megjelenítésében, az alkalmazott zeneszerzés és zeneművészet és a kortárs művészetek kölcsönhatása).</p>

<p>9. A populáris zene világa 10. Népzene és világzene</p> <p>A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői, – a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében, – a kiválasztott mű zenei jellemzői, – a librettó, szereplők és ábrázolásuk, – a drámai kifejezés zenei eszközeinek megfigyelése, – különböző rendezői interpretációk. <p>Zene és történelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – görög és római mitológiai történetek a zenében, – magyar történelmi események korszakonként, – világtörténelmi események korszakonként, – történelmi portrék. <p>Zene és irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> – költészet (ajánlott: Kodály és magyar költők versei, francia versek francia zeneszerzők megzenésítésében, Schubert – Goethe), – dráma (ajánlott Szentivánéji álom – Mendelssohn, Beaumarchais – Mozart, Balázs Béla – Bartók Béla A kékszakállú herceg vára), – regény, elbeszélés (Dumas – Verdi, Thomas Mann – Vajda János), – mese (Hoffmann – Csajkovszkij). <p>Zene és előadó-művészet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata, – egy-egy zeneszerző alkotó személyisége és életpályája (ajánlott: J. S. Bach a Tamás templomban, Haydn és az Esterházy család kapcsolata), – a zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata (ajánlott: Chopin, Liszt), – előadó-művészi életpályák régen és ma (ajánlott: Maria Callas, Glenn Gould, mai világhírű előadó-művészeink). <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott modulhoz kapcsolódó fogalmak.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulók az énekes anyagból 20 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek, csoportosan. Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is. Egyszerűbb két- és háromszólamú kórusművek vagy azok részletei, kánonok éneklése csoportosan. A 11–12. évfolyam végére a tanulók alapvető ismeretekkel rendelkeznek a zenetörténet (kronológia), a társzművészetek és az ének-zene kapcsolódásáról. Zenei befogadóképességük fejlődik, a befogadás pályái szélesednek a</p>
--	--

	<p>személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzése, irányított és önálló feldolgozása által.</p> <p>A cselekedtető zenei tevékenység mellett (éneklés) erőteljesebb hangsúlyt kap a zenében való tájékozottság, az értékalkotás, az elemzés, a szintetizálás és vitakultúra.</p> <p>A tanulók értékazonosítási képessége fejlődik.</p> <p>A zenei tevékenységük hatással van társas kapcsolataikra (osztályközösségek, iskolai közösségek).</p>
--	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

Klasszikus zenei anyag

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

A középiskola záró szakasza az érettségire való felkészülés ideje. A zenehallgatás célja elsősorban a tájékozódás az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyűjtőmunkára és véleményalkotásra készítés. A zenehallgatási anyag módját és mértékét is ez határozza meg.

Népdal, hangszeres népzene, nemzetiségek zenéje, népies műdal, cigányzene, verbunkos zene
XIX. századi szerzők nemzeti táncai (Chopin, Brahms, Dvořák)

Claudio Monteverdi: Orfeo – opera

Johann Sebastian Bach: h-moll mise – részletek, BWV 232

Johann Sebastian Bach: C-dúr toccata adagio és fúga, BWV 582

Georg Friedrich Händel: Concerto grosso-k, Op. 6

Joseph Haydn: B-dúr vonósnégyes, Op. 6. No. 4. Hob. III:78, „A hajnal”

Joseph Haydn: d-moll, „Nelson” mise, Glória tétel, Hob. XXII:11

Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem, K 626

Ludwig van Beethoven: G-dúr zongoraverseny I. tétel, Op. 58.

Franz Schubert: A szép molnárlány (Die Schöne Müllerin), D. 795

Felix Mendelssohn-Bartholdy: e-moll hegedűverseny, Op. 64

Erkel Ferenc: Hunyadi László – részletek

Robert Schumann: Karnevál, Op. 9

Liszt Ferenc: Rigoletto parafrázis (Rigoletto Paraphrase de Concert), S.434

Liszt Ferenc: Magyar történelmi arcképek (Historische ungarische Bildnisse), S. 205

Giuseppe Verdi: Aida – opera, részletek

Richard Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok (Die Meistersinger von Nürnberg) – nyitány

Hector Berlioz: Fantasztikus szimfónia (Symphonie fantastique), Op. 15

Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány, c-moll, Op. 80

Nyikolaj Rimszkij-Korszakov: Spanyol capriccio

Pjotr Iljics Csajkovszkij: Olasz capriccio

Giacomo Puccini: Bohémélet (La Bohème) – opera, részletek

Szergej Rachmaninov: Nocturne

Claude Debussy: A tenger

Arnold Schönberg: Egy varsói menekült (ein Überlebender aus Warschau), Op. 46

Maurice Ravel: La Valse

Igor Stravinsky: Tűzmadár

Bartók Béla: III. zongoraverseny, BB 127.

Kodály Zoltán: Galántai táncok

Lajtha László: Op. 63. VII. szimfónia („Forradalom”, 1957). Eredeti címe „Mártírok siratója”

Anton Webern: Fünf Stücke (Öt darab) zenekarra, Op. 10

Kurtág György: Négy dal Pilinszky János verseire (1975)

Pierre Boulez: Notations I–IV.

Eötvös Péter: Három nővér – opera

Magyar populáris zenei szemelvények

A középiskolában az énekes és a zenehallgatási anyagban megjelennek a klasszikus értelemben vett kompozícióktól és az autentikus népzene-től különböző műfajok, stílusirányzatok is. A tanárok munkáját ezen a területen segíti Gonda János: A populáris zene antológiája c. munkája és további írásai.

A magyar anyagot éneklésre is, míg a külföldi anyagot elsősorban zenehallgatásra javasoljuk. Az alábbi válogatás a rendkívül gazdag magyar anyagnak csak egy kis részlete. A felhasználható dalok köre bővíthető, alakítható. A dalokat a tanár vagy a növendékek kísérik gitárral és/vagy zongorán.